

Rotterdam, 16 oktober 2012.

Onderwerp:

Beantwoording van de schriftelijke vragen van het raadslid A. Bonte (GroenLinks) over riooloverstorten.

Aan de Gemeenteraad.

Op 18 september 2012 stelde het raadslid A. Bonte (GroenLinks) ons schriftelijke vragen over riooloverstorten.

Inleidend wordt gesteld:

"Rotterdam heeft ruim 300 riooloverstorten. Bij zware regenval wordt vervuild rioolwater bewust in het oppervlaktewater geloosd door gebrek aan bergingscapaciteit in de riolering.

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) spreekt de ambitie uit om schone en vuile waterstromen te scheiden en bij vervanging van riolering te kiezen voor gescheiden afvoer. In combinatie met bijvoorbeeld groene daken, minder verharding, het direct afvoeren van water naar de Nieuwe Maas en uitbreiding van grootschalige waterberging worden het aantal vervuilende overstortingen op het oppervlaktewater daardoor gereduceerd. Het doel is om zo min mogelijk rioolwater te lozen in de singels, maar regenwater op te slaan en gefaseerd naar de rioolwaterzuivering te pompen. Dat laatste lijkt nog niet echt te lukken. Na de zware regenval op 26 augustus is wederom vervuild rioolwater in de singels terechtgekomen. Onder meer in de Heemraadssingel stierven de vissen.

Volgens het Waterplan 2 kent het watersysteem op Noord op korte termijn een grote wateropgave: in de huidige situatie is 193.300 m³ extra waterberging nodig. In het Gemeentelijk Rioleringsplan staat bovendien: 'Een onderzoek naar de kwalitatieve aspecten van de overstortbemalingen op de Nieuwe Maas is gewenst en wordt in de planperiode uitgevoerd. Het onderzoek zal tevens ingaan op de vraag hoe de gemeente in de toekomst wil omgaan met overstortbemaling.'

In het Waterplan van de deelgemeente Delfshaven (looptijd tot 2013) zijn maatregelen genoemd om (de gevolgen van) overstortingen op de Heemraadssingel aan te pakken, waaronder het aanpassen van het protocol over de inlaat van rioolwater (gepland voor 2012). Een aantal al genomen maatregelen blijken niet effectief.

Hoewel de overstort aan de Heemraadssingel is verplaatst, blijkt dat in de praktijk toch dode vissen zijn aangetroffen na riooloverstorten in de Heemraadssingel, constateert het Waterplan van Delfshaven. 'De oorzaak hiervan is dat in de berekeningen een aantal maatregelen, die buiten het waterplan vallen, zijn meegenomen. Het gaat om de ondergrondse berging in het Museumpark, het verplaatsen van een overstort aan de Heemraadssingel (al uitgevoerd), het openzetten van de districtsverbinding in de riolering tussen Centrum en West en het aanleggen van een verbeterd gescheiden stelsel bij de nieuwbouw van het Centraal Station.'

In 2009 stelde GroenLinks in schriftelijke vragen over het afkoppelen van hemelwater voor om perceelegeigenaren verantwoordelijk te maken voor het opvangen van regenwater

op eigen erf, zodat water bijvoorbeeld via een grindkoffer kan wegzakken in de ondergrond.

Dat voorkomt verdroging en gelijktijdig belasting van het rioolstelsel. De VNG heeft een modelverordening waarmee het lokaal opvangen van hemelwater geregeld kan worden. In het Gemeentelijk Rioleringsplan is dit idee, zoals aangekondigd in de beantwoording van onze schriftelijke vragen overgenomen, zij het in vage bewoordingen. Er staat: 'Hemelwater wordt lokaal of centraal in het milieu geloosd. Gemeente, waterschap en perceeleigenaar hebben hiervoor een gedeelde verantwoordelijkheid.'

Hieronder volgen de vragen en onze beantwoording:

Vraag 1:

Hoeveel overstorten heeft Rotterdam op dit moment en hoeveel daarvan worden tijdens de looptijd van het huidige Rioleringsplan nog gesaneerd?

Antwoord:

In Rotterdam zijn er 341 overstorten in het gemengde rioolstelsel. In het gemengde rioolstelsel worden afvalwater en hemelwater gezamenlijk ingezameld en getransporteerd. Als bekend is dat een overstort tot knelpunten kan leiden, dan zijn met het waterschap afspraken gemaakt in het deelgemeentelijk waterplan om dergelijke overstorten te saneren. Rotterdam-breed zijn er 32 overstorten aangemerkt als knelpunten. Tijdens de looptijd van het huidige GRP wordt gericht aan het oplossen van 16 knelpunten gewerkt. Sanering betekent niet automatisch dat de gemengde overstort wordt opgeheven. Met name in de oude stadswijken en het stadscentrum is de ruimte te beperkt om afzonderlijke rioolssystemen voor afvalwater en schoon hemelwater aan te leggen (het zogenaamde afkoppelen). Dit kan slechts op beperkte schaal worden toegepast. Vandaar dat voor dergelijke gebieden wordt gezocht naar creatieve maatregelen zoals Waterpleinen en Groene Daken. Andere mogelijkheden zijn het vergroten van de berging in het rioolsysteem, zoals de Ondergrondse Waterberging Museumpark of het verbeteren van beheermaatregelen als doorspoelen van het watersysteem.

Vraag 2:

In hoeveel gevallen is er sprake van overstort op singels en ander binnenstedelijk oppervlaktewater?

Antwoord:

In 14 gebieden vindt in het buitendijks gebied overstort plaats vanuit gemengde rioolstelsels. Het gaat daarbij om ca. 35 overstorten. Bij de overige 306 overstorten is sprake van overstort op singels en ander binnenstedelijk oppervlaktewater. Overstort op singels gebeurt alleen in die gevallen wanneer bij zeer hevige regenval de capaciteit van het rioolstelsel volledig is benut en wateroverlast in de wijken voorkomen moet worden.

Vraag 3:

Kan het college aangeven of de overstortingen in singels zijn toegestaan volgens de Kaderrichtlijn Water? Graag een toelichting.

Antwoord:

De Kaderrichtlijn Water (KRW) doelt op oppervlaktewateren van enige omvang. Binnen Rotterdam zijn dat de Kralingse Plas, de Bergse Achterplas, de Bergse Voorplas, de Oostboezem (Delftse Schie, Delfshavense Schie, Schiekanaal), het Noorderkanaal en de Rotte. Overige wateren, zoals de singels, vallen niet onder de specifieke regels van de KRW. Om die reden is overstorten in de singels niet in strijd met de KRW.

De waterschappen kunnen, als waterkwaliteitsbeheerders, het verbeteren van de waterkwaliteit in overige wateren als KRW-maatregel opnemen in hun eigen waterbeheerplan. Voor Rotterdam hebben de waterschappen deze afwegingen samen met de gemeente gemaakt in de deelgemeentelijke waterplannen.

Vraag 4:

Kan het college aangeven wanneer het onderzoek naar de visie over overstortbemaling verwacht mag worden?

Antwoord:

Het onderzoek is een maatregel uit het GRP die wordt uitgevoerd in samenhang met het onderzoek naar optimalisatie van het afvalwatersysteem. Het vindt plaats in samenwerking met de waterschappen en in overleg met Rijkswaterstaat. Het onderzoek is in het najaar van 2012 gestart. De planning is in 2013 een gezamenlijk strategisch beleidsvoorstel met de waterschappen aan Rijkswaterstaat te presenteren.

Vraag 5:

Kan het college aangeven of er inmiddels concrete aanvullende plannen zijn voor de realisering van waterberging voor de resterende opgave? Graag een toelichting.

Antwoord:

Zoals hiervoor al aangegeven wordt er door ons college gericht aan concrete oplossingen voor de bestaande knelpunten gewerkt. Dit voorjaar is het Johan Idaplein in deelgemeente Noord opgeleverd, waarbij een infiltrerende waterberging is aangebracht onder een vergroend speelplein. In uitvoering zijn twee waterpleinen, te weten het Benthemplein in deelgemeente Noord en het Bellamyplein in deelgemeente Delfshaven. In het centrum wordt gewerkt aan waterberging bovenop de Kruispleingarage. Op langere termijn zal de aanleg van groene daken ook bijdragen aan de waterberging. Daarnaast zijn er verschillende initiatieven, ook samen met de waterschappen, in voorbereiding om via de projectorganisatie van de deelgemeentelijke waterplannen tot concrete maatregelen te komen. Deze maatregelen worden eerst ter akkoordering aan de bestuurlijke stuurgroepen van de verschillende deelgemeentelijke waterplannen voorgelegd.

De vergroeningsopgave in de 10 meest stenige wijken draagt eveneens bij aan de resterende opgave. Het realiseren van meer m² groen vergroot de opvangcapaciteit in deze wijken. Het Johan Idaplein is een plein dat eveneens vanuit de vergroeningsopgave geïnitieerd is. Een voorbeeld van een integrale oplossing in de buitenruimte die invulling geeft aan de vergroenings- en wateropgave.

Vraag 6:

Kan het college aangeven wat het (mogelijke) stopzetten van overstortingen in de Nieuw Maas betekent voor de waterbergingsopgave in de stad?

Antwoord:

Vanwege de ligging aan de Nieuwe Maas heeft het rioolsysteem van Rotterdam de mogelijkheid om bij hevige regenval het rioolwater rechtstreeks af te voeren naar de rivier waar een veel sterkere verdunning optreedt dan in de singels. Door het stopzetten van de overstortbemaling zal meer water overstorten op de singels en zal de waterbergingsopgave in de stad aanzienlijk toenemen. Dit willen we zoveel mogelijk voorkomen. De berekening van de waterbergingsopgave wordt uitgevoerd door de waterschappen. Er is geen overzicht van de toename in de waterbergingsopgave bij het stopzetten van overstortbemaling naar de Nieuwe Maas.

Dan wordt gesteld:

“In het Waterplan van de deelgemeente Delfshaven (looptijd tot 2013) zijn maatregelen genoemd om (de gevolgen van) overstortingen op de Heemraadsingel aan te pakken, waaronder het aanpassen van het protocol over de inlaat van rioolwater (gepland voor 2012). Een aantal al genomen maatregelen blijken niet effectief.

Hoewel de overstort aan de Heemraadsingel is verplaatst, blijkt dat in de praktijk toch dode vissen zijn aangetroffen na riooloverstorten in de Heemraadsingel, constateert het Waterplan van Delfshaven. ‘De oorzaak hiervan is dat in de berekeningen een aantal maatregelen, die buiten het waterplan vallen, zijn meegenomen. Het gaat om de ondergrondse berging in het Museumpark, het verplaatsen van een overstort aan de Heemraadsingel (al uitgevoerd), het openzetten van de districtsverbinding in de riolering tussen Centrum en West en het aanleggen van een verbeterd gescheiden stelsel bij de nieuwbouw van het Centraal Station.”

Vraag 7:

Kunt u toelichten welke overstort aan de Heemraadssingel is verplaatst en waar deze zich nu bevindt? Zo ja, kunt u ook toelichten waarom verwacht werd dat de vissterfte daarmee voorbij zou zijn en waarom dat achteraf toch niet zo blijkt te zijn?

Antwoord:

De overstort aan de oostzijde ter hoogte van de Vierambachtsstraat is verplaatst naar de westzijde van de Heemraadssingel ter hoogte van de Vierambachtsstraat. Deze nieuwe overstort heeft een grotere overstortmogelijkheid, waarmee de overstorthoeveelheid van de overstort ter hoogte van de C.P. Tielestraat (nabij het Heemraadsplein) fors afneemt. Het positieve effect voor de waterkwaliteit is dat bij overstort uit het riool de Heemraadssingel tussen de Mathenesserlaan en de Vierambachtsstraat minder wordt belast. Daarnaast zijn er andere maatregelen die invloed hebben op de waterkwaliteit in Delfshaven, zoals:

- a. de Ondergrondse Waterberging Museumpark;
- b. de koppeling van rioleringsdistrict Centrum met district Westen;
- c. het verbeterd gescheiden stelsel Centraal Station;
- d. verbetering van de doorspoeling van het watersysteem (door instelling van de inlaat Coolhaven en aanleg van een nieuw oppervlaktewatergemaal ter hoogte van de Delfshavense Schie).

Hoewel voortvarend aan maatregelen wordt gewerkt, zijn nog niet alle maatregelen uitgevoerd. Maatregel a en b zijn inmiddels gereed. Maatregel c is naar verwachting gereed in 2013. Maatregel d kan volledig functioneren als het nieuwe oppervlaktewatergemaal door het waterschap is aangelegd. Naar verwachting is dit gemaal in 2015 operationeel. Doordat verschillende maatregelen nog in uitvoering zijn, werkt het positieve effect nog niet ten volle door en worden in de praktijk nog dode vissen aangetroffen na riooloverstorten in de Heemraadsingel.

Vraag 8:

Hoe komt het dat in de modelberekeningen maatregelen zijn meegenomen die geen effect hebben op de lokale situatie bij de Heemraadssingel, zoals wordt geconstateerd in het deelgemeentelijk waterplan Delfshaven?

Antwoord:

Met de betreffende passage over de modelberekening in het deelgemeentelijk waterplan wordt aangegeven dat een aantal maatregelen, die buiten het waterplan vallen, zijn meegenomen in de effectberekening. Het gaat om maatregelen uit het deelgemeentelijk waterplan Centrum, zoals de Ondergrondse Waterberging Museumpark, koppeling rioleringsdistrict Centrum met district Westen, aanleg van verbeterd gescheiden stelsel

Centraal Station. Door de koppeling van rioldistrict Centrum met district Westen ontstaat er op groter schaalvlak wederzijdse beïnvloeding van de rioldistricten. Hetgeen ook geldt voor de maatregelen die in deze districten worden genomen (zoals de Ondergrondse Waterberging). Door de aanleg van het verbeterd gescheiden stelsel bij het Centraal Station en het Weena komt relatief schoon hemelwater vanuit het Centrum in het watersysteem van Delfshaven (Essenburgsingel).

De gezamenlijke maatregelen hebben bij de modelberekening een positief effect op het rioolstelsel in Delfshaven en het watersysteem van de Heemraadssingel e.o. Samen met de maatregel ter verbetering van de doorspoeling van het watersysteem is het knelpunt naar verwachting opgelost.

Vraag 9:

Liggen aanvullende maatregelen in het verschiet om overstort van vervuild rioolwater in de Heemraadssingel in de toekomst te voorkomen? Zo nee, waarom niet en bent u van plan om alsnog aanvullende maatregelen voor te stellen om prioritair overstorten op de Rotterdamse singels te saneren? Graag een toelichting.

Antwoord:

Als alle in het antwoord op vraag 7 genoemde maatregelen zijn uitgevoerd dan wordt een positief effect verwacht ten aanzien van de invloed van de riooloverstorten op de Heemraadssingel. Daarmee wordt overstort op de Heemraadssingel niet voorkomen maar beheersbaarder gemaakt. Om die reden liggen aanvullende maatregelen voor de korte termijn voor de Heemraadssingel niet in het verschiet.

In de oude stadswijken en het stadscentrum is de ruimte in de ondergrond zeer beperkt, waardoor afkoppelen in het gebied rond de Heemraadssingel slechts op zeer beperkte schaal kan worden ingezet. Daarnaast is de binnenriolering van oudere panden veelal gemengd, waardoor bebouwing niet effectief afgekoppeld kan worden.

Hoewel bij de gebiedsgerichte aanpak, zoals beschreven in het GRP de mogelijkheden voor afkoppelen nadrukkelijk zullen worden onderzocht, blijven de hoofdstromen voor de inzameling en het transport van afvalwater en hemelwater voor dit gebied gemengde systemen. Het systeem wordt met regelmaat getoetst aan de actuele landelijke normen, waarbij de aspecten van de klimaatverandering worden meegenomen. Het rioolstelsel van dit gebied wordt daarmee volgens de normen in stand gehouden.

Bij de inleiding is gesteld dat na zware regenval op 26 augustus jl. wederom vervuild rioolwater in de singels is terechtgekomen, waarbij onder meer in de Heemraadssingel vissen stierven.

De overstort op de Heemraadssingel op die bewuste dag was geen reguliere overstort maar het gevolg van een incident. De afvoermogelijkheid van de rioolbemaling werd gestremd vanwege een zeldzame storing in het communicatiesysteem.

De overmaat aan afvalwater bij het rioolgemaal heeft uiteindelijk geleid tot een riooloverstort van vervuild water op de Heemraadssingel.

Het betreft dan ook geen "reguliere overstorting" als gevolg van hevige regenval maar een combinatie van hevige regenval met grote beperking in de afvoermogelijkheid.

Vervolgens wordt gesteld:

"In 2009 stelde GroenLinks in schriftelijke vragen over het afkoppelen van hemelwater voor om perceeuleigenaren verantwoordelijk te maken voor het opvangen van regenwater op eigen erf, zodat water bijvoorbeeld via een grindkoffer kan wegzakken in de ondergrond. Dat voorkomt verdroging en gelijktijdig belasting van het rioolstelsel. De VNG heeft een modelverordening waarmee het lokaal opvangen van hemelwater geregeld kan worden. In het Gemeentelijk Rioleringsplan is dit idee, zoals aangekondigd in de beantwoording van onze schriftelijke vragen overgenomen, zij het in vage

bewoordingen. Er staat: 'Hemelwater wordt lokaal of centraal in het milieu geloosd. Gemeente, waterschap en perceelegeenaar hebben hiervoor een gedeelde verantwoordelijkheid.'

Vraag 10:

Kan het college toelichten hoe ze de 'gedeelde verantwoordelijkheid' voor het opvangen van hemelwater op eigen erf in de praktijk wil vormgeven?

Antwoord:

Het opvangen van hemelwater op eigen erf sluit onder andere aan bij de vergroeningsopgave, waarmee het college het groene karakter van Rotterdam wil versterken. Dat kader gebruikt het college om zowel invulling te geven aan de eigen verantwoordelijkheid als aan het stimuleren van perceelegeenaren om hemelwater zoveel mogelijk op eigen terrein op te vangen. Een goed voorbeeld hiervan is de tuinwedstrijd voor de meest milieuvriendelijke tuin. Ook moet gedacht worden aan het aanleggen van geveltuinen, groene gevels en groene daken. Ook zijn er enkele vergroeningen in de openbare ruimte die door bewoners zelf worden geïnitieerd en beheerd.

Het westelijk van de Heemraadsingel gelegen Nieuwe Westen is één van de wijken die worden aangepakt in het kader van de vergroeningsopgave. Vanuit de bewoners ontstaan initiatieven waarbij de gemeente zoveel mogelijk faciliteert. In de communicatie met bewoners zal meer dan nu de vergroening en wateropgave gezamenlijk de aandacht hebben.

Daarnaast bevordert de gemeente stadslandbouw en is de gemeente bij een aantal initiatieven betrokken. De gemeente stimuleert de aanleg van groene schoolpleinen, waarbij ouders en buurtbewoners wordt gevraagd te participeren. De gemeente subsidieert de aanleg van groene daken. In 2011 werd voor 56 ha subsidie aangevraagd.

Via het waterloket worden particulieren sinds 2010 voorgelicht welke mogelijkheden zij zelf hebben om op eigen terrein hemelwater vast te houden.

Vraag 11:

Wil het college alsnog met een visie komen hoe hemelwater zoveel als mogelijk op eigen terrein in de bodem kan zakken en/of hoe verhardingen kunnen worden beperkt?

Antwoord:

Bij het opstellen van het huidige GRP zijn afwegingen gemaakt ten aanzien van het opstellen van een verordening voor het verwerken van hemelwater op eigen terrein. Onder andere vanwege het terugdringen van regeldruk en lastendruk voor de burgers is de afweging gemaakt om niet over te gaan tot het opstellen van een verordening, maar door middel van het Waterloket particulieren voorlichting te geven over de mogelijkheden.

Verder uitwerking van een visie is niet voorzien.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

De burgemeester,

Ph. F. M. Raets

J. Kriens, l.b.

